

Пераклад

Ян Максімяк

Папрасіць „*перакласьці*“ кніжку з паліцы на стол“ можам любога чалавека, прытым з цалкавітай упэўненасьцю, што кожны раз атрымаем такі самы вынік „*перакладу*“, калі толькі чалавек захоча выканаць нашу просьбу. Папрасіць „*перакласьці*“ кніжку зь нямецкай на беларускую“ можам далёка ня ўсіх, а прытым без найменшага спадзеву, што вынік дзеяньняў атрымаецца аднолькавы ў кожнага *перакладчыка*. У гэтым сэнсе літаратурны *пераклад* — непаўторны, як і сам арыгінал.

Няма рэцэпту, як зрабіць добры *пераклад*. Усе *перакладчыкі* шукаюць свайго ўласнага шляху паміж полюсамі доўгага ланцужку дыхатамічных правілаў. Прыкладам: а) *пераклад* павінен перадаваць словы арыгіналу — *пераклад* павінен перадаваць ідэі арыгіналу; б) *пераклад* павінен адлюстроўваць стыль аўтара — *пераклад* павінен адлюстроўваць стыль *перакладчыка*; в) *пераклад* павінен чытацца як тэкст, сучасны эпосе аўтара — *пераклад* павінен чытацца як тэкст, сучасны эпосе *перакладчыка*; г) *перакладчык* можа дадаць нешта ад сябе — *перакладчыку* нельга такога рабіць. І так далей, і да таго падобнае.

Ясна тут адно: калі б у *перакладзе* ішлося пра зьмену словаў аднае мовы на словы іншае, ён наўрад ці меў бы якую-небудзь цікавасьць як для чытачоў, так і для саміх *перакладчыкаў*. *Перакладаецца* заўсёды нешта значна большае за словы, фразы й абзацы — *перакладаецца* сьвет, закадаваны ў адной мове, на ягоны адпаведнік у іншай мове. Дзвюхмоўны слоўнік у гэтай працы — усяго адзін з дапаможнікаў, прытым, мабыць, ня самы важны.

Гісторыя беларускага літаратурнага *перакладу* — гэта ўвадначас і гісторыя інтэлектуальнага змаганьня за захаваньне свайго беларускага сьвету ў сусьвеце нацыянальных культураў. Гэта перш-наперш змаганьне за тое, каб ня жэр беларускага сьвету сьвет расейскі. Каб ня зьнікла назусім беларуская ўражлівасьць да сусьвету, якая знаходзіць сваё выяўленьне ў самабытным беларускім слове. Каб беларусам ня трэ было шукаць адпаведнага беларускага слова праз расейска-беларускі (ці, можа, польска-беларускі альбо ангельска-беларускі) слоўнік.

Печ

Рыгор Барадулін

Печ — бадай ці не галава ўсёй хаце, хіба што покуць можа зь ёй зраўняцца па важнасьці, але покуць — больш ганаровае паняцьце. Нездарма ж гавораць: танцаваць трэба ад *печкі*. Корань слова зразумелы — ад „*плячы*“, „*выплякаць*“. Першаснае прызначэньне *печы* — *выпечы* хлеб, рознае *печыва*. Толькі „гад печаны“ не ад *печы* паходзіць.

У *печы* гатаваліся стравы, *печ* грэла хату, і ад *печы* ішоў цёплы дух. *Печ* з прыходу нечым нагадвала чалавечую галаву: чалесьнік — чало, паднябеньне, як у роце; засланка, як даланёю, засланяла свой рот залатымі зубамі жару. Чарэнь — гэта ужо з чэравам сваяк. У пяколку ў попеле ахоўваліся гарачыя вугалькі, ад якіх курцы прыкурвалі, зь якіх будзілі агонь: падпаліць лучынай лучнік, распаліць на чарэньні ў *печы*.